

Подходи за повишаване на мотивацията за спортуване при 9-10-годишни ученици

Искра Илиева

Approaches for increasing of the sports motivation in 9-10 years old pupils: Motivation of little athletes depends on: the good planning of the training process and its appropriate structuring, the selection of means; the professional/pedagogic style of working of the pedagogue/coach and his or her personality. Motivation, along with objectives and needs, are the three personality phenomena standing at the basis of each sport activity. The behavior of pupils practicing sport is determined by their motivation, and is contingent on the particular situation as much as on the specific attitude of the community to sports and to the young generation's involvement in sport activity.

Key words: motivation, sport activity, training process, pedagogic style.

ВЪВЕДЕНИЕ

Всяко обучение съдейства за създаване на личностни качества у подрастващите. За правилната постановка на учебния процес по физическо възпитание е необходимо да се осъществи: диалектично свързване на познанието с извършваната двигателна дейност на ученика; оперативно овладяване на широк кръг от знания за тази дейност; съвременен техническо и материално осигуряване на учебния процес; обогатяване на критериите за оценка на цялостния резултат във функционален, двигателен, познавателен и личностен план, Ел. Кънчева, Л. Петров, [1].

Ю. Мутафова, Р. Йосифов [2], установяват, че когато връзката между усилие и възнаграждение е ясна, адекватна на усилията, когато наградата като външен мотиватор е заслужена, ефектът за задоволяване на потребността от спортуване е по-голям. Задействат се и вътрешните мотиватори и резултатът се оказва под контрола на самия индивид. Стимулирането на участието е резултат от следните фактори: **спецификата на спортната проява** – отборният дух, желанието за състезание, предизвикателствата на спортната среда, емоционалното ѝ въздействие. **Здравословният ефект** – радостта от движенията, от изпробването на собствените сили и възможности. **Социалният статус, който дава спортът:** потребността от оценката на другите, популярността. **Личностната реализация,** свързана с усещането за сила и енергия, необходимостта да се върши нещо, удовлетворението от постигнатата цел. **Потребността от общуване** осигурява психичния комфорт. Наградите реализират смислообразуващата функция на мотивацията.

Съгласно теорията на МакКлипънд [4], мотивациите за постижение са: *мотивация за постигане на успех* – за постижение се възприема успехът; *мотивация за избягване на неуспеха* – за постижение се възприема избягването на неуспеха. Според теорията на Меер и Никълс [3], най-често срещаните мотивации за постижение са: *мотивация с ориентация към задачата* – когато постижението се възприема като изпълнение на задачата; *мотивация с ориентация към себе си /ego/* - когато се възприема като превъзходство над другите; *мотивация за социално признание* – когато за постижение се възприема одобрението на социалната среда.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Спортните педагози успешно могат да повишат вътрешната мотивация на 9-10-годишните ученици, чрез: задоволяване на потребностите за спортуване; поддържане на любопитството; провокиране на интереса; организиране на състезания и осигуряване на свобода на самостоятелно поставяне на цели. Външните стимули включват формулирането на ясни очаквания, даване на

недвусмислена и честа обратна връзка, както и да се използват конкретни и достоверни похвали.

Цел

Прилагане на методически подходи за повишаване на мотивацията за спортуване при ученици на 9 и 10 години в урока по баскетбол.

Задачи:

1. Разработване на методически подходи за повишаване на мотивацията за спортуване при 9-10-годишни ученици.
2. Извеждане на необходимите за практиката изводи.

Методика

Изследователската програма за мотивиране на малките ученици за спортуване изградихме на основата на следните принципи и подходи:

I. Реализиране на технико-тактическата подготовка по баскетбол на учениците от III-ти и IV-ти клас в урочните и извънурочните форми на работа в началното училище;

II. Участие в училищни и междуучилищни състезания по баскетбол;

III. Спазване на обемните стойности на средствата за развиване на необходимите за баскетбол координационни способности и двигателни качества за учениците на 9 и 10 години.

Методически подходи за повишаване на мотивацията за спортуване при ученици на 9 и 10 години, приложени в урока по баскетбол, таблица 1.

Таблица 1

Подходи за повишаване на мотивацията за спортуване при 9-10-годишни ученици

№	Съдържание	Методически указания
1	Развитие на отговорност.	Лична и отборна – чрез създаване на учебна среда, която провокира проявяването на дисциплина, необходима за качествено изпълнение на упражненията.
2	Постигане на постоянство при двигателното упражняване.	Чрез поощрения за вложените усилия, независимо от постиженията, особено когато подрастващите допускат грешки и не постигат желаните резултати. Учениците получават похвала и при най-малкия прогрес, за да използват своите воля и упоритост, които са в основата на постигането на постоянство и последователност, за реализирането на целите.
3	Спазване на правилата.	Организационни за учебния час, правила на обучение и правила на играта.
4	Уважение към другите, (алтруизъм).	Отношението на педагога към всеки член от колектива. Важно е да се прилагат еднакво коректност и справедливост в общуването с всички ученици. Личният пример е особено важен в този случай. Баскетболът изисква отборна игра, успехът в която се гради на положителни взаимоотношения в колектива.
5	Развиване на умения за приемане на успеха и преодоляване на неуспеха.	Независимо от резултата, педагогът поставя новите цели, с оглед подпомагане израстването на играчите. Чрез съревнователният характер на играта се постига умението за посрещане на победата със съдържаност, а загубата с надежда.
6	Постигане на положителни преживявания.	Изпълнени са с лично удовлетворение от овладяването на баскетболни умения, както и получаване на признание и подкрепа от учителя и съучениците.
7	Развиване на чувството за контрол и самоконтрол.	Упражненията са съобразени с възрастовите особености и възможности на учениците. С постигането на баскетболен опит неувереността се преодолява. Постепенно игровите ситуации се усложняват, изискванията за изпълняване на движенията се повишават. Оценяват се усилията за постигнатия резултат.

8	<i>Развиване на самоувереност.</i>	<i>Чрез изграждане на умения за подходящ избор на действия, според конкретната ситуация.</i>
9	<i>Организиране на състезания между класовете.</i>	<i>Прилагане на усвоените умения в условията на съревнование чрез организиране на вътрешни турнири.</i>
10	<i>Поставяне на привлекателни и реалистични цели.</i>	<i>Акцентира се на личното усилие.</i>
11	<i>Прилагане на обективен критерий.</i>	<i>За оценка на постигнатите резултати.</i>
12	<i>Участие в междуучилищни първенства по баскетбол и стрийтбол.</i>	<i>Прилагане на усвоените умения в условията на съревнование чрез участие в Общински турнири.</i>
13	<i>Анализиране на играта.</i>	<i>Според предварително определени критерии.</i>
14	<i>Разнообразие на прилаганите упражнения и игри в учебните часове по баскетбол.</i>	<i>Използване на различните видове състезателни игри с упражняване на баскетболни елементи – "21", "Файтон", "Часовник", "Пас", "Ъглова топка", "Капитанска топка" и др.</i>
15	<i>Поддържане на висока емоционалност в урока.</i>	<i>Чрез многообразни варианти на състезателни и щафетни игри.</i>
16	<i>Постигане на баскетболно развитие.</i>	<i>Чрез постепенно усложняване на упражненията и прилагането им в различни игрови ситуации.</i>
17	<i>Разширяването на обема от знания.</i>	<i>С приложение техниката на изпълнение на елементите от баскетболната игра; за правилата на играта; за терминологията.</i>
18	<i>Обогатяването на моториката на учениците.</i>	<i>С нови приложни двигателни умения и навици за баскетболната игра.</i>
19	<i>Комплексно развитие на двигателните способности и създаване на умения за групови взаимодействия в игрови условия.</i>	<i>Упражняване на групови тактически действия в нападение, отборна игра с повече пасове и по-рядко използване на дрибъл.</i>
20	<i>Стимулиране на естествено-биологичната потребност от двигателна активност.</i>	<i>Чрез използване на индивидуален и диференциран подход, самостоятелна работа, интегративен подход.</i>
II	<i>Рационално планиране на двигателният материал – ядро "Спортни игри", (Баскетбол)</i>	<i>Чрез разработване на ефективни тематични разпределения за III и IV клас, съобразно учебните програми на МОН.</i>
III	<i>Приложение на разработена система от упражнения за:</i> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ориентиране в пространството; 2. Бързина на двигателната реакция; 3. Точност на движенията; 4. Ориентиране в динамиката; 5. Специализирана ловкост. 	<i>Спазване на изискванията за адекватен обем и интензивност на натоварване. Приложение на: - индивидуален и диференциран подход в обучението; - самостоятелна работа; междупредметни връзки и други.</i>

Включените специално подбрани подходи и методи, при адекватен за възрастово-половите особености на учениците обем на натоварването, създават благоприятни условия за провокиране на интереса и желанието на 9-10-годишните ученици за активно участие в урока по баскетбол, а впоследствие и за спортуване.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Мотивирането на малките ученици за спортуване е продължителен и сложен процес. В начална училищна възраст се поставят основите за оптимално управление и регулиране на двигателната дейност, като условие за психомоторно развитие и спортно усъвършенстване. От особено значение за интензификацията на учебният процес по физическо възпитание и спорт в началното училище е той да бъде организиран така, че изграждането на специфичните за баскетбола двигателни навици да се осъществява на основата на мотивирането на обучаваните за системни занимания с физически упражнения и спорт. Това естествено ще рефлектира върху комплексното развитие на подрастващите.

ЛИТЕРАТУРА

[1]. Кънчева, Е. Л. Петров. Мотивация за знания - фактор за двигателна дейност на 8 годишни деца в часовете по физическо възпитание, сборник "Личност, Мотивация, Спорт", том 4, с. 94, НСА, София, 1998;

[2]. Мутафова, Ю., Р. Йосифов. Наградата и наказанието като фактори на мотивацията за участие в спорта, сб. "Личност, мотивация, спорт", Том 9, НСА ПРЕС, С., 2003;

[3]. Maehr, M. L., J. C. Nicholls. Culture and achievement motivation: A second look. In N. Warren Studies in Cross-Cultural Psychology. Vol. II, p. 221, London: Academic Press, 1980;

[4]. McClelland, D. C. The Achieving Society. Princeton N.Y.: Van Nostrand, 1961.

За контакти:

ст. ас. Искра Илиева, катедра "Физическо възпитание и спорт", Русенски университет "Ангел Кънчев", e-mail: isilieva@ru.acad.bg.

Докладът е рецензиран.